

## ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

### TARIŞ ZEYTİN ve ZEYTİNYAĞI TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve ÜRETİCİ MEMNUNİYETİNİN BELİRLENMESİ:AYDIN İLİ ÖRNEĞİ

Önder KENDİRLİOĞLU

Adnan Menderes Üniversitesi  
Fen Bilimleri Enstitüsü  
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç.Dr. Renan TUNALIOĞLU

Aydın ilinde üreticilerin önemli gelir kaynaklarından biri zeytinciliktir. Aydınli üreticilerin zeytin ve zeytinyağını değerlendirmelerinde, ulusal ve uluslararası zeytincilik piyasasında rekabet etmelerinde en önemli güç ise TARIŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'dir.

Araştırmada, çalışma alanı olarak Aydın ili merkez ve ilçeleri seçilmiştir. Çünkü il zeytin ağaç varlığı yönünden Türkiye'de ilk, üretimde ise ikinci sırada yer almaktadır. Diğer yandan TARIŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin Ege bölgesinde altı ilde 33 birim kooperatife sahip olduğu, bu kooperatiflerin 13 adedinin de Aydın'da bulunduğu bilinmektedir.

Bu araştırma ile üye üreticilerin TARIŞ'ten memnuniyetleri ve yöre zeytinciliğinin geliştirilmesi için TARIŞ'ten beklentileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada, TARIŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'ne bağlı, Aydın ilinde bulunan 13 kooperatife üye üreticilerin toplam sayılarının, birim kooperatife üye üretici sayılarına oranlanması ile belirlenen 100 kişi ile anket yapılmıştır.

Üreticilerle yapılan anket çalışması araştırmanın birincil verilerini, TARIŞ'in olağan genel kurul raporları, muhasebe kayıtları, yönetici ve çalışanlardan elde edilen veriler ise araştırmanın ikincil verilerini oluşturmuştur. Ayrıca konuyla ilgili olarak yapılan önceki çalışmalar, yayınlanmış kitaplar, raporlar, makaleler vb. kaynaklardan da yararlanılmıştır.

TARIŞ'in faaliyet raporlarından elde edilen veriler değerlendirildiğinde, kooperatife ortak olan üretici sayısı arttıkça ürün teslim edilme oranında artış olduğu, ancak ortakların ürettiği zeytinin bir kısmını tüccara vermeleri nedeni ile TARIŞ'e ürün teslim edilme oranında yıllara göre değişim olduğu görülmüştür.

Diğer yandan incelemenin yapıldığı son dört sezon ortalaması alındığında, Birliğin üreticilerden zeytinyağı alım miktarının %50 olduğu anlaşılmıştır. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin yok yıllarında yemeklik grubu (asitliği düşük) yağları alım miktarı düşer iken, var yıllarında bu oran artmaktadır. Bu farklılık, yok yıllarında üreticilerin zeytin bahçelerine daha az kültürel işlem uygulamaları nedeni ile üretilen yağın miktar ve kalitesinde kayıpların meydana gelmesi ile açıklanabilir.

Ayrıca üretici ortakların bir üretim sezonunda yaklaşık olarak ürettikleri zeytinin %80'nini TARİŞ'e yağ için sıktırdıkları, elde edilen zeytinyağının %60'ını TARİŞ'e, %11'ini tüccara sattıkları, %29'unu da ev tüketimlerine ayırdıkları tespit edilmiştir. Genel olarak zeytin üreticilerinin, %65'inin orta yaş grubunda oldukları, eğitimlerinin ise %57 ile ilkokul seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ildeki üreticilerin zeytinciliğin gelişmesi ve yeniliklerin kabul edilmesinde TARİŞ'ten teknik bilgi desteğine fazlasıyla ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

Ankete katılan ortakların TARİŞ faaliyetlerinden memnuniyetleri 5'li likert ölçeğine göre (1:Hiç, 2:Nadiren (çok az), 3:Ara sıra (bazen), 4:Genellikle, 5:Her zaman) belirlenmeye çalışılmış ve şu bulgular elde edilmiştir Ortakların, TARİŞ'in yönetimden genel anlamda memnun olanlar ortalama 3,893 (Std. Sapma:1,062), TARİŞ'in kültürel işlemler ve ürün işleme konusunda verdiği desteklerden memnun olanlar ortalama 3,488 (Std. Sapma: 3,271), TARİŞ'in pazarlama ve satışla ilgili çalışmalarından memnun olanlar ortalama 4,337 (Std. Sapma 4,351), ortakların TARİŞ'ten beklenti düzeyleri ortalama 3,610 (Std. Sapma:1,393) olarak tespit edilmiştir.

2007, 68 sayfa.

Anahtar Sözcükler

TARİŞ, Üretici, Memnuniyet, Zeytinyağı, Aydın